

Varga Melinda

Valódi pornó az, hogy meg fogunk halni

Felemelő érzés olyan költészetet olvasni, amelytől az olvasó – főként akkor, ha az a bizonyos olvasóideje java részét kortárs szövegek finomplasztikázásával tölti, és már-már azt hiszi, nem érhetik meglepetések – megfiatalodik. Kisimulnak homlokán a ráncok, eltűnnek a szarkalábak a szeme körül, dohányzástól megviselt tüdeje hirtelen tengerek sós levegőjével telik meg, és ruganyos, könnyű léptekkel szalad fel a harmadik emeletre. Az olvasónak ilyenkor húszas évei jutnak eszébe, amikor még csak elérhetetlen ábrádnak tűnt, csak álmodott arról a hivatásról, amelynek ma naponta próbál megfelelni. Akkoriban élete nagy eseménye az első kötet megjelenése volt, de ne ugorjunk annyira előre, talán még nagyobb életesemény volt számára az első Bretter, amikor a füst csodával határos módon felfelé szállt, nem „nyírták ki” az idősebb pályatársak, és csak nagyon kevészer költőnőzték le. Abban a nem is oly távoli korban, úgy tíz-tizenöt évvel ezelőtt, amikor az irodalomnak és annak a ténynek, hogy valaki gondolkodik, olvas, nyitott a világ és a szellem dolgaira, igencsak magas tétje volt.

Weiss Raoul költészete kétségtelenül ezért is hat üdítőleg. De nemcsak amiatt fiatalítanak meg a versei, mert nosztalgiával gondolok vissza arra a nyitott és szabad szellemű Kolozsvárra, amelyben költővé értem, és amelyet Welcome to the Hotel Transylvania című versének olvasása közben igencsak hiányolok. Ma, 2020-ban a Karolina téren sétálva, az egykori Aux Anges bejáratára pillantva, úgy érzem, idegen vagyok. A város meghatározó szellemi tereivel már nem rólam, pontosabban fogalmazva nem hozzám szól. De személyes impresszióimat félretéve – Weiss Raoul költészete akkor is a fiatalságot juttatná eszembe, ha nem

élnék Kolozsváron. Rég olvastam olyan kortárs lírát, amelynek sorai felrúznak az álomból, a letargiából, amelyben nem köntörfalaz, finomkodik, tapogatózik a költő. A költői képek meghökentetőek, néha talán kicsit ijesztőek is, a kendőzetlen valósággal állítják szembe az olvasót, direkttek, odacsapnak, húsba marnak. A sorok, a strofák átgondoltak, feszesek, pörgősek és üdék, akár a fiatal nők melle. (Nagy áldás és szerencse, hogy nő vagyok, és ilyen sort leírhatok, s a női test eltárgyiasítása miatt nem fog pálcát törni felettem egy dús szőrzetű amazon kivégzőosztag). Nyoma nincs a művészi sztárallűrnek, az önmaga várába bezárt ego nárciszi játéknak, amikor az olvasó nem képes rákapcsolódni a versre, nem érzi magáénak, lapoz, továbbkattint. A személyesség csapdájában vergődő líra képtelen az olvasót behívni a versbe, hisz az egóról szól, a költőről és a költő problémáiról. Az ilyen vers bezárja magát, saját farkát kergető kutyára hasonlít. Nem ad semmit hozzá az egyetemeshez, nem szól mindenkire, csupán önmaga gyönyörködtetésére írta a költő, afféle napló, terápia, infantilis grafo-játék az énnel. Főként a szerelmi témájú versek rejtik magukban ezt a csapdát, de a közélet ügyes-bajos dolgaival foglalkozó művekben is gyakori jelenség.

Weiss Raoul ezeket a csapdákat ügyesen kijátssza. Szerelmi lírája nem az énről és annak vergődéséről kíván szólni, hanem a szerelem egyetemes érzéséről. Kis túlzással a szerelem közügygé válik például a *Time-line* elégiában. Az elidegenedés, a magány, a párhuzamos valóságok kapnak teret a versben. Ismerős érzés, amikor virtuálisan nézzük végig a volt kedvesünk lánykérését, és még nyomunk is egy vékony, de nem szívből jövő lájkot az agyonretusált, giccses esküvői vagy gyerekvárós fotó alá. A képmutató lájkok és emotikonok, az önigazoló szelfik korában nem marad idő és tér a valódi érzelmek, a valódi öröm, a düh, az elkeseredés megélésére. Igyekszünk megfelelni a virtuális életünknek, s miközben feltöltjük a kisbabás képeket a netre, azon szorongunk, vajon tejillatú bőrünk, születéstől és várandóságtól meggyötört testünk elég kívánatos-e életünk párja számára. De a világfaluiban látszólag minden rendben van, tö-

kéletes család tökéletes karácsonyi fotóval, tökéletes, gyereksírás nélküli nyaralással.

*A Facebook-on néztem, hogy mész férjhez,
Szülsz, szoptatsz, válsz, piálsz, tépsz, jógázni kezdesz,
S találsz egy tacskóban vigaszt egy darabig*

– olvasható a versben.

A nyelvromlásra, az érzelmi világunk kiüresedésére utaló sorok szintén nem azt érzékeltetik a nagyérdemű olvasóval, hogy a költő szerelmi lírája egy magasztos, elérhetetlen múzsáról szól, akinek hiányától a lírai alany nagyon szenved, hánykolódik éjszaka, altatóval alszik, vodkát vedel, és cigarettáról cigarettára gyújt, a szobába beköltözik a rendetlenség, a mosatlan kávésbögrék és italos poharak önálló életre kelnek, és a nihil kacsint vissza ránk minden sarokban lapuló porcicából. Mi, halandók azonban tudjuk, hogy a szerelem olykor kis dolgokon, egészen földi, praktikus aktusokon múlik. Egy szmájlis csupaszív emotikon virág helyett, egy jól fésült szelfi az idővonalon, és le is cseréltek másra.

*S mivel nem szerettél egy pillanatig se,
Dinnyém sem ízlett, ha rózsát vittem, büzlött,
Eszedbe jutottam volna, de egy ipse
Épp rád szólt csetten, hogy szia tali fél öt?*

Az elzászi születésű költő magyar nyelvű verseiben leitmotívum a fekete humor, a csípős, húsbá vágó irónia, a fent idézett versrészletek is jó példák erre.

A *Viva la muerte* című költemény talán a Weiss Raoul-i szerelmi líra legerzelmeesebb, mégis legeggyetemesebb érvényű, a személyesség útvesztőitől eltávolodó, metafizikai síkhoz közelítő darabja. Úgy szerelmes vers, hogy közben filozofikus, gondolati ívelésű, és akárcsak a többire, erre is jellemző az erős, karakteres szóhasználat, a direktség, a feszes, tömör szerkezet.

Érdemes idéznünk a kezdőstrófát:

*Valódi pornó az, hogy meg fogunk halni.
A lentiben sem lesz színné, ami fonák,
Sliccekbe nyúljatok, mélyebben, esztéták!
Orgazmus-fődíjnak föld jár – egy lapátnyi.*

A költő a közéleti témákat, mint például a szabadság-diktatúra ambivalens viszonyát szintén metafizikusabb stiláris elemekkel emeli el a mindennapoktól. Ettől válik a vers egyetemessé, más társadalmak és korok számára is értelmezhetővé. A *rendszer* című vers, ha úgy tetszik, a szabadság kanti értelmezését és a Kossuth téren tüntető tömeget ötvözi, reflektál rá ironikusan, ugyanakkor visszakacsint belőle a kolozsvári korhangulat, és, ha úgy akarjuk, kiviláglik belőle a fény városa, Párizs, vagy az örök ködbe borult London is.

A versek és műfordítások között számos közös pontot, jellemvonást, átjárást fedezhetünk fel.

Amint olvassuk a költő Böszörményi Zoltánhoz, Szócs Gézához írt szonettjeit, máris ott találjuk magunkat egy igen gazdag költői világban, ahol az imént említett két alkotó életművének különleges szerepe van. Afféle szellemi mesterek. Weiss Raoul úgy műfordító, hogy közben költő, olyan költeményeket ültet át francia nyelvre, amelyek költői és emberi, gondolkodói habitusához közel állnak, ezért tudnak a csodálatosan szenzuális francia nyelven olyan szépen rezonálni. Úgy érezzük, mintha ezek francia, és nem magyar versek lennének.

Izgalmas, ahogy Bréda Ferenc, a költő első nagy szellemi mestere *Nemo* című verseskötetéből fordít le néhányat. Nem véletlen, hogy azokat a szerelmi témájú verseket válassza ki, amelyekben a humor, az ironia és a játék kap hangsúlyos szerepet. Mindezt találkoztatva Böszörményi Zoltán gazdag formakultúrájával, érzelmes és igen mély, intellektuális verseivel, Szócs Géza avantgárd és szellemesen sziporkázó verseivel, Alexandru Petria polgárpukkasztó, szókimondó, nyers versvilágával, Bog-

dán László szofisztikált szellemi játékaival, Orbán János Dénes, Farkas Wellmann Endre, Márkus András obszcén, de mégis üde és nem bántó maszkulin lírájával, Muszka Sándor Villonra emlékeztető költészetével, egészen izgalmas műfordítói palettát tartunk a kezünkben mi, olvasók.

Ha ehhez még hozzáadjuk Karácsonyi Zsolt elmélyült, filozofikus líráját, Szálinger Balázs kimunkált, szótagra pontosan kiszámított, precíz városverseit, Jónás Tamás eklektikus, József Attilára és Petrire emlékeztető, jó értelemben vett örületét, kirajzolódik a kortárs magyar és román líra legfontosabb irányvonala, azok a szerzők, akik mögé be lehet sorolni másokat, akik hasonlítanak egyik-másik lírai világára, azonos halmazokban mozognak.

Talán műfordítóként a legnehezebb Weiss Raoul számára a női alkotók verseinek megszólaltatása franciául, amelyben helyet kap többek között László Noémi érzelmes, könnyed, olykor játékos költészete is. Saját versemnek a fordítását nem tisztem elemezni, de hadd jegyezzem meg, jóleső érzéssel tölt el, hogy a szerzőnek azok a verseim tetszenek inkább, amelyek Erősz „ihletésére” íródtak, és megerősít abban, hogy érdemes még foglalkoznom ezzel a költői énemmel, amely mind közül talán a legtermészetesebb, legkönnyebben előhívható.

Izgalmas, ahogy Kopriva Nikolett és Tóth Dominika versvilága megszólal franciául, és biztos vagyok benne, hogy a francia, költészettől eltávolodott olvasókat is megérintené a két kárpátaljai születésű költő versvilága. Kopriva Nikolett Plótinosz és az antik filozófia felől fókuszál az élet jelenségeire, Tóth Dominika pedig a női princípium felől.

Weiss Raoul költészete és műfordításai a kortárs költészethez olyan darabokat adnak hozzá, amelyek nélkül kétségtelen, hogy unalmasabb lenne a magyar és a világlíra, és amelyek hozzásegítenek ahhoz, hogy az olvasó reggeli kávéja mellett, vagy este lefekvés előtt úgy érezze, visszamegy az időben, a költészet segítségével napról napra megfiatalodik.